PRZYKŁADOWY ROZKŁAD MATERIAŁU: *To nasz świat. Geografia 5*

Podstawa programowa zakłada, że w klasie 5 realizacja treści nauczania – wymagań szczegółowych zajmuje łącznie 26 godzin. Zgodnie z tymi wytycznymi poniższy rozkład materiału zawiera 26 tematów. Pozostałe godziny lekcyjne (według szacunków w sumie w roku szkolnym są 30–34 lekcje) nauczyciel wykorzystuje według własnego uznania (m.in. na wyjścia w teren, prezentacje uczniów, lekcje powtórzeniowe, sprawdziany).

Zielonym kolorem oznaczono treści nieobowiązkowe i środki dydaktyczne do wyboru.

Numer lekcji	Temat lekcji	Treści nauczania	Główne cele lekcji Uczeń:	Punkty podstawy programowej	Środki dydaktyczne
	Lekcja organizacyjna. Czym jest geografia?	• przedmiot badań geografii • źródła informacji geograficznej • główne i pośrednie kierunki świata	• wyjaśnia, czym zajmuje się geografia • rozumie przydatność znajomości geografii • podaje źródła, z których można czerpać informacje geograficzne • wymienia główne i pośrednie kierunki świata oraz potrafi je wskazać w praktyce	(powtórzenie z klasy 4)	• podręcznik, s. 7–8 • zeszyt ćwiczeń, s. 5 • *karta pracy „Czas na działanie”* • *różne źródła wiedzy geograficznej do zaprezentowania uczniom, np. atlasy geograficzne, globusy, mapy, czasopisma geograficzne, źródła multimedialne*
DZIAŁ 1. Lądy i oceany					
1.	1. Ziemia – nasza planeta	• Ziemia jako planeta w Układzie Słonecznym • kształt Ziemi • siatka geograficzna • cechy południków i równoleżników • rozmieszczenie kontynentów i oceanów na Ziemi	• wskazuje na globusie i mapie świata: bieguny, równik, południk 0° i południk 180°, półkule, zwrotniki i koła podbiegunowe • wymienia nazwy kontynentów i oceanów • wskazuje kontynenty i oceany na globusie i mapie świata • określa położenie kontynentów i oceanów względem półkul Ziemi	III.1 III.2	• podręcznik, s. 10–14 • zeszyt ćwiczeń, s. 6–7 • *prezentacja o siatce geograficznej* • *film „Układ Słoneczny”* • *karta pracy „Czas na działanie”* • *karta pracy „Czas na odkrywanie”* • *globusy, atlasy geograficzne*

© Copyright by Gdańskie Wydawnictwo Oświatowe, autorka: Agnieszka Maląg

2.	2. Odkrycia geograficzne	• wybrane wielkie wyprawy geograficzne • odkrycia kontynentów i akwenów morskich	• wskazuje kontynenty i oceany na trasach wypraw geograficznych K. Kolumba, V. da Gamy i F. Magellana • omawia przyczyny i znaczenie wielkich wypraw geograficznych	III.3	• podręcznik, s. 15–19 • zeszyt ćwiczeń, s. 8–9 • *karta pracy „Czas na działanie”* • *karta pracy „Czas na odkrywanie”* • *karta pracy „Czas na mapę”* • *globusy, atlasy geograficzne, filmy*
	Powtórzenie wiadomości. *Sprawdzian*	• *utrwalenie wiadomości* • *ocena osiągnięć uczniów*		III.1 III.2 III.3	• *podręcznik, s. 20–22* • *zeszyt ćwiczeń, s. 10–11* • *karta pracy „Mapa myśli (sketchnotka)”* • *prezentacja o siatce geograficznej* • *sprawdziany w dwóch wersjach:* *– trudniejszej (grupy A i B)* *– łatwiejszej (grupy A i B)*
DZIAŁ 2. Mapa					
3.	1. Mapa i plan	• mapa i jej elementy • rodzaje map • elementy planu • zastosowanie map	• podaje definicję mapy • potrafi wskazać elementy mapy • posługuje się legendą mapy i planu • czyta treść mapy Polski • czyta treść planu • wymienia rodzaje map i je rozpoznaje • wie, do czego służą mapy papierowe i cyfrowe • posługuje się mapą cyfrową • podaje przykłady zastosowania map	I.1 I.3	• podręcznik, s. 24–29 • zeszyt ćwiczeń, s. 12–14 • *karta pracy „Czas na działanie”* • *karta pracy „Czas na mapę”* • *mapa ogólnogeograficzna Polski* • *różne przykłady map tematycznych, mapy w różnych skalach, przykłady planów* • *mapa i plan najbliższej okolicy* • *prezentacja wybranych map cyfrowych, np. na geoportalu lub w serwisach mapowych, takich jak Google Maps, Apple Maps, Bing Maps, OpenStreetMap*
4.	2. Skala mapy i planu	• rodzaje skali • obliczenia odległości	• zamienia skalę liczbową na mianowaną • stosuje skalę mapy do obliczania odległości między wybranymi obiektami	I.1 I.3	• podręcznik, s. 30–34 • zeszyt ćwiczeń, s. 15–17 • *karta pracy „Czas na działanie”*

© Copyright by Gdańskie Wydawnictwo Oświatowe, autorka: Agnieszka Maląg

		w linii prostej i łamanej z użyciem skali mapy i planu • posługiwanie się podziałką liniową	• posługuje się podziałką liniową		• *karta pracy „Czas na mapę”* • *mapy w różnych skalach*
5.	3. Ukształtowanie terenu	• wysokość bezwzględna i wysokość względna • poziomice	• wyjaśnia znaczenie terminów: „wysokość bezwzględna”, „wysokość względna”, „depresja” • rozpoznaje formy terenu na podstawie rysunku poziomicowego • odczytuje wysokość bezwzględną obiektów na mapie • oblicza wysokość względną • posługuje się mapą najbliższej okolicy • wykonuje obserwacje i pomiary	I.1 I.2 I.3 I.4 II.7	• podręcznik, s. 35–39 • zeszyt ćwiczeń, s. 18–19 • *karta pracy „Czas na działanie”* • *atlasy geograficzne, mapa ogólnogeograficzna Polski* • *mapa najbliższej okolicy szkoły, papierowa lub cyfrowa*
6.	4. Krajobraz *Jak chronić przyrodę?*	• niziny, wyżyny i góry; przedziały ich wysokości • definicja krajobrazu • krajobraz naturalny i antropogeniczny • elementy krajobrazu w otoczeniu szkoły • elementy krajobrazu na mapach: ogólnogeograficznej i krajobrazowej • pasy krajobrazowe Polski • *ochrona przyrody*	• wyjaśnia, czym są: nizina, wyżyna i góry; podaje przedziały ich wysokości • odczytuje wysokość terenu przedstawionego na mapie na podstawie barw hipsometrycznych • określa, czym jest krajobraz • wymienia elementy krajobrazu • tłumaczy różnicę między krajobrazem naturalnym i antropogenicznym • rozpoznaje i wskazuje na mapie wybrane elementy krajobrazu • wie, jakie pasy krajobrazowe są w Polsce	I.1 I.2 I.3 II.1 II.7 IX.13 IX.14	• podręcznik, s. 40–47 • zeszyt ćwiczeń, s. 20–23 • *karta pracy „Czas na działanie”* • *karta pracy „Czas na mapę”* • *mapa najbliższej okolicy szkoły* • *mapa krajobrazowa Polski* • *mapa hipsometryczna Polski*

© Copyright by Gdańskie Wydawnictwo Oświatowe, autorka: Agnieszka Maląg

	Powtórzenie wiadomości. Sprawdzian	• *utrwalenie wiadomości* • *ocena osiągnięć uczniów*		I.1 I.2 I.3 II.1	• podręcznik, s. 48–50 • zeszyt ćwiczeń, s. 24–26 • *karta pracy „Mapa myśli (sketchnotka)”* • *sprawdziany w dwóch wersjach:* *– trudniejszej (grupy A i B)* *– łatwiejszej (grupy A i B)*
DZIAŁ 3. Krajobrazy Polski					
Krajobrazy naturalne (tematy 1–5)					
7.	1. Krajobraz nadmorski	• położenie pasa pobrzeży • główne cechy i elementy krajobrazu pobrzeży (plaża, wydmy, klif, jezioro przybrzeżne, mierzeja) • czynniki kształtujące krajobraz nadmorski • typy wybrzeża (niskie, wysokie) • fauna i flora polskich pobrzeży • krajobraz Wybrzeża Słowińskiego • Słowiński Park Narodowy • walory turystyczne pasa pobrzeży	• wskazuje pas pobrzeży na mapie Polski • podaje charakterystyczne cechy pobrzeży • rozróżnia pobrzeże niskie i wysokie, potrafi nazwać ich charakterystyczne elementy i wskazać je na fotografiach • rozpoznaje krajobraz pobrzeży w opisach oraz na filmach i ilustracjach • omawia procesy powstawania mierzei i jezior przybrzeżnych, a także niszczenia klifów • wymienia charakterystyczne nadmorskie rośliny i zwierzęta • opisuje walory przyrodnicze Słowińskiego Parku Narodowego • analizuje mapę Wybrzeża Słowińskiego, wskazuje na niej wybrane elementy środowiska geograficznego • omawia turystykę w pasie pobrzeży	II.1 II.2 II.3 II.4 II.5 II.6 IX.9 IX.13 X.13 XI.7	• podręcznik, s. 52–56 • zeszyt ćwiczeń, s. 27–28 • *karta pracy „Czas na działanie”* • *karta pracy „Czas na mapę”* • *opisy, filmy i ilustracje ukazujące krajobraz nadmorski, m.in. Wybrzeża Słowińskiego* • *animacje obrazujące powstawanie mierzei, klifów* • *zdjęcia satelitarne, np. Google Earth* • *atlasy geograficzne* • *mapy turystyczne wybrzeża w Polsce*

© Copyright by Gdańskie Wydawnictwo Oświatowe, autorka: Agnieszka Maląg

8.	2. Krajobraz pojezierny	• położenie pasa pojezierzy • elementy krajobrazu pojeziernego • walory przyrodnicze Pojezierza Mazurskiego – fauna, flora, Mazurski Park Krajobrazowy • znaczenie terminu „puszcza” • walory turystyczne Szlaku Wielkich Jezior Mazurskich	• wskazuje pas pojezierzy na mapie Polski • wie, że na ukształtowanie się pasa pojezierzy miał wpływ lądolód • podaje charakterystyczne elementy krajobrazu pojeziernego • na podstawie mapy podaje nazwy jezior, które tworzą Szlak Wielkich Jezior Mazurskich, a także nazwy okolicznych puszcz • wymienia zwierzęta charakterystyczne dla tego pasa krajobrazowego • wie, czym jest puszcza • omawia turystykę na Pojezierzu Mazurskim	II.1 II.2 II.3 II.4 II.5 II.6 IX.5 IX.13 X.13	• podręcznik, s. 57–61 • zeszyt ćwiczeń, s. 29–31 • *karta pracy „Czas na działanie”* • *karta pracy „Czas na mapę”* • *mapa hipsometryczna Polski* • *opisy, filmy i ilustracje ukazujące krajobraz pojezierny, szczególnie Pojezierza Mazurskiego*
9.	3. Krajobraz nizinny	• położenie pasa nizin • elementy krajobrazu nizinnego • pradoliny • przyroda Kampinoskiego Parku Narodowego • rolnictwo na Nizinie Mazowieckiej	• wskazuje pas nizin na mapie Polski • analizuje mapę Niziny Mazowieckiej, wskazuje na niej wybrane elementy środowiska geograficznego • wie, że Warszawa jest położona na Nizinie Mazowieckiej • tłumaczy, czym jest pradolina • opisuje rolnictwo i jego znaczenie na Nizinie Mazowieckiej • wymienia walory przyrodnicze Kampinoskiego Parku Narodowego	II.1 II.2 II.3 II.4 II.5 II.6 IX.13 X.9	• podręcznik, s. 62–65 • zeszyt ćwiczeń, s. 32–33 • *karta pracy „Czas na działanie”* • *karta pracy „Czas na mapę”* • *mapa hipsometryczna Polski* • *opisy, filmy i ilustracje ukazujące krajobraz nizin, szczególnie Niziny Mazowieckiej*
10.	4. Krajobraz wyżynny	• położenie pasa wyżyn • elementy krajobrazu Wyżyny Krakowsko-	• wskazuje pas wyżyn na mapie Polski • analizuje mapę Wyżyny Krakowsko--Częstochowskiej, wskazuje na niej	II.1 II.2 II.3 II.4	• podręcznik, s. 66–71 • zeszyt ćwiczeń, s. 34–35 • *karta pracy „Czas na działanie”* • *karta pracy „Czas na odkrywanie”*

© Copyright by Gdańskie Wydawnictwo Oświatowe, autorka: Agnieszka Maląg

		-Częstochowskiej (rzeźba terenu, ostańce wapienne, jaskinie, zamki na Szlaku Orlich Gniazd) • charakterystyczna fauna jaskiń • Ojcowski Park Narodowy • Szlak Orlich Gniazd (dziedzictwo przyrodnicze i kulturowe) • turystyka na Wyżynie Krakowsko-Częstochowskiej	wybrane elementy środowiska geograficznego • wyjaśnia zjawisko krasowienia • wymienia charakterystyczne formy krasowe i wskazuje je na fotografiach oraz ilustracjach • wie, czym jest Szlak Orlich Gniazd • omawia walory przyrodnicze i kulturowe Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej • opisuje turystykę na Wyżynie Krakowsko-Częstochowskiej	II.5 II.6 IX.13 X.13	• *karta pracy „Czas na mapę”* • *mapa hipsometryczna Polski* • *opisy, filmy i ilustracje ukazujące krajobraz wyżyn, szczególnie Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej*
11.	5. Krajobraz wysokogórski	• położenie pasa gór i jego podział na Karpaty oraz Sudety • elementy krajobrazu wysokogórskiego • piętra roślinności w Tatrach • fauna i flora Tatr • Tatrzański Park Narodowy • turystyka górska	• wskazuje pas gór na mapie Polski i dzieli go na dwa łańcuchy górskie – Karpaty oraz Sudety • określa, które pasmo górskie jest najwyższe w Polsce • wie, który szczyt jest najwyższy w Polsce, w którym paśmie górskim się znajduje i jaką ma wysokość • analizuje mapę Tatr Polskich, wskazuje na niej wybrane elementy środowiska geograficznego • rozpoznaje na fotografiach elementy rzeźby wysokogórskiej • omawia piętra roślinności w Tatrach	II.1 II.2 II.3 II.4 II.5 II.6 IX.13 X.13	• podręcznik, s. 72–77 • zeszyt ćwiczeń, s. 36–38 • *karta pracy „Czas na działanie”* • *karta pracy „Czas na odkrywanie”* • *karta pracy „Czas na mapę”* • *mapa hipsometryczna Polski* • *opisy, filmy i ilustracje ukazujące krajobraz gór w Polsce, szczególnie Tatr*

© Copyright by Gdańskie Wydawnictwo Oświatowe, autorka: Agnieszka Maląg

			• wymienia charakterystyczne tatrzańskie rośliny i zwierzęta • opisuje walory przyrodnicze Tatrzańskiego Parku Narodowego • opisuje turystykę w górach		
12.	Dziedzictwo historyczno-kulturowe Polski	• definicja dziedzictwa historyczno-kulturowego • wybrane obiekty dziedzictwa historyczno-kulturowego Polski	• wyjaśnia, czym jest dziedzictwo • opisuje wybrane przykłady obiektów dziedzictwa historyczno-kulturowego z każdego pasa krajobrazowego w Polsce • dostrzega przykłady dziedzictwa historyczno-kulturowego w swoim otoczeniu	II.5 X.13 XI.7	• podręcznik, s. 78–79 • zeszyt ćwiczeń, s. 39–41 • *prezentacja o dziedzictwie historyczno-kulturowym Polski* • *zajęcia terenowe (np. wycieczka do obiektów historycznych w najbliższej okolicy)*
	Powtórzenie wiadomości. *Sprawdzian*	• *utrwalenie wiadomości* • *ocena osiągnięć uczniów*		II.1 II.2 II.3 II.4 II.5 II.6	• podręcznik, s. 80–83 • zeszyt ćwiczeń, s. 42–45 • *karta pracy „Mapa myśli (sketchnotka)”* • *sprawdziany w dwóch wersjach:* *– trudniejszej (grupy A i B)* *– łatwiejszej (grupy A i B)*

Krajobrazy antropogeniczne (tematy 6–8)					
13.	6. Krajobraz wielkomiejski	• położenie największych miast w Polsce • charakterystyka krajobrazu wielkomiejskiego • krajobraz antropogeniczny	• wskazuje na mapie Polski największe miasta, w tym Warszawę • opisuje, czym charakteryzuje się krajobraz wielkomiejski • podaje przykłady miejskich środków komunikacji • tłumaczy, dlaczego duże miasta przyciągają wiele osób z innych obszarów	II.1 II.2 II.3 II.4 II.5 II.6 X.8 X.13	• podręcznik, s. 84–88 • zeszyt ćwiczeń, s. 46–47 • *karta pracy „Czas na działanie”* • *karta pracy „Czas na mapę”* • *mapa miast w Polsce* • *opisy, filmy i ilustracje ukazujące krajobraz wielkomiejski, szczególnie Warszawy*

© Copyright by Gdańskie Wydawnictwo Oświatowe, autorka: Agnieszka Mąląg

		• obiekty dziedzictwa kulturowego w Warszawie	• rozpoznaje na fotografiach wybrane obiekty w Warszawie		
14.	7. Krajobraz miejsko-przemysłowy	• położenie Wyżyny Śląskiej • charakterystyka krajobrazu miejsko-przemysłowego • węgiel kamienny – jego wydobycie, wykorzystanie i szkodliwość dla środowiska • zanieczyszczenie środowiska • konurbacja górnośląska	• wskazuje na mapie Wyżynę Śląską • opisuje, jak powstał węgiel kamienny, w jaki sposób się go wydobywa i wykorzystuje, a także jego szkodliwość dla środowiska • podaje przykłady zanieczyszczeń środowiska i ich źródła • tłumaczy, czym jest smog i co go powoduje • wyjaśnia, czym są aglomeracja i konurbacja • znajduje na mapie i wymienia miasta należące do konurbacji górnośląskiej • podaje przykłady nowych funkcji dawnych zakładów przemysłowych	II.1 II.2 II.3 II.4 II.5 II.6 IX.15	• podręcznik, s. 89–93 • zeszyt ćwiczeń, s. 48–49 • *karta pracy „Czas na działanie”* • *karta pracy „Czas na mapę”* • *opisy, filmy i ilustracje ukazujące krajobraz Wyżyny Śląskiej* • *eksponaty skał – węgiel kamienny*
15.	8. Krajobraz rolniczy	• położenie Wyżyny Lubelskiej • charakterystyka krajobrazu rolniczego • mapa gospodarcza Wyżyny Lubelskiej • wąwozy lessowe • lista światowego dziedzictwa UNESCO	• wskazuje na mapie Wyżynę Lubelską • omawia warunki przyrodnicze, które przyczyniły się do rozwoju rolnictwa na Wyżynie Lubelskiej • analizuje mapę gospodarczą Wyżyny Lubelskiej, wskazuje na niej wybrane elementy środowiska geograficznego • wymienia przykłady upraw na Wyżynie Lubelskiej • wyjaśnia, czym są i jak powstały wąwozy lessowe	II.1 II.2 II.3 II.4 II.5 II.6 X.9 X.10 X.13	• podręcznik, s. 94–97 • zeszyt ćwiczeń, s. 50–51 • *karta pracy „Czas na działanie”* • *karta pracy „Czas na mapę”* • *opisy, filmy i ilustracje ukazujące krajobraz Wyżyny Lubelskiej* • *eksponaty skał – less*

© Copyright by Gdańskie Wydawnictwo Oświatowe, autorka: Agnieszka Maląg

			• tłumaczy, czym jest lista światowego dziedzictwa UNESCO i podaje wpisany na nią obiekt położony na Wyżynie Lubelskiej		
	Powtórzenie wiadomości. Sprawdzian	• *utrwalenie wiadomości* • *ocena osiągnięć uczniów*		II.1 II.2 II.3 II.4 II.5 II.6	• podręcznik, s. 100–103 • zeszyt ćwiczeń, s. 52–55 • *karta pracy „Mapa myśli (sketchnotka)”* • *sprawdziany w dwóch wersjach:* *– trudniejszej (grupy A i B)* *– łatwiejszej (grupy A i B)*

DZIAŁ 4. Krajobrazy świata					
Krajobrazy od równika do strefy umiarkowanej (tematy 1–6)					
16.	1. Strefowość krajobrazów na Ziemi	• pogoda a klimat • rozmieszczenie stref klimatycznych na Ziemi • typy klimatu • rozmieszczenie stref krajobrazowych na Ziemi • piętrowość krajobrazów • klimatogramy i mapy klimatyczne	• wyjaśnia różnice między pogodą a klimatem • wskazuje na mapie strefy klimatyczne Ziemi • wskazuje na mapie strefy krajobrazowe Ziemi • omawia prawidłowość dotyczącą zmiany krajobrazu wraz z wysokością nad poziomem morza • analizuje klimatogramy	IV.1 IV.2 IV.7	• podręcznik, s. 104–107 • zeszyt ćwiczeń, s. 56–58 • *karta pracy „Czas na działanie”* • *karta pracy „Czas na mapę”* • *klimatogramy dla różnych miejsc na Ziemi dostępne w internecie, np. https://pl.climate-data.org/* • *atlas geograficzny (różne mapy klimatyczne)*

© Copyright by Gdańskie Wydawnictwo Oświatowe, autorka: Agnieszka Maląg

17.	2. Krajobraz wilgotnego lasu równikowego	• położenie strefy wilgotnego lasu równikowego na Ziemi • cechy klimatu równikowego • cechy krajobrazu wilgotnych lasów równikowych • fauna i flora lasów równikowych • tradycyjne zajęcia mieszkańców strefy wilgotnych lasów równikowych • współzależności między składnikami poznawanego krajobrazu i warunkami życia człowieka • problem wylesiania i znaczenie wilgotnych lasów równikowych dla Ziemi	• wskazuje na mapie świata strefę wilgotnego lasu równikowego • wie, czym są Amazonia i Amazonka • na podstawie klimatogramu oraz map klimatycznych omawia klimat równikowy • rozpoznaje na ilustracjach typowe dla omawianego krajobrazu gatunki fauny i flory • przedstawia piętra wilgotnego lasu równikowego • opisuje tradycyjne zajęcia mieszkańców strefy wilgotnych lasów równikowych • wyjaśnia zależność warunków życia od cech krajobrazu • wie, czym jest wylesianie, omawia jego skutki i uzasadnia potrzebę ochrony wilgotnych lasów równikowych	IV.1 IV.2 IV.3 IV.4 IV.5 IV.6 IV.7	• podręcznik, s. 108–113 • zeszyt ćwiczeń, s. 59–60 • *karta pracy „Czas na działanie”* • *karta pracy „Czas na odkrywanie”* • *karta pracy „Czas na mapę”* • *atlas geograficzny (różne mapy klimatyczne)* • *filmy, ilustracje, fotografie ukazujące omawianą strefę krajobrazową*
18.	3. Krajobraz sawanny	• położenie strefy sawann • cechy klimatu podrównikowego • cechy krajobrazu sawanny	• wskazuje na mapie świata strefę sawann • na podstawie klimatogramu oraz map klimatycznych omawia klimat podrównikowy • opisuje charakterystyczne cechy krajobrazu sawann	IV.1 IV.2 IV.3 IV.4 IV.5 IV.6 IV.7	• podręcznik, s. 114–119 • zeszyt ćwiczeń, s. 61–63 • *karta pracy „Czas na działanie”* • *karta pracy „Czas na odkrywanie”* • *karta pracy „Czas na mapę”* • *atlas geograficzny (różne mapy klimatyczne)*

© Copyright by Gdańskie Wydawnictwo Oświatowe, autorka: Agnieszka Maląg

		• fauna i flora afrykańskiej sawanny • tradycyjne zajęcia mieszkańców afrykańskich sawann • współzależności między składnikami poznawanego krajobrazu i warunkami życia człowieka	• rozpoznaje na ilustracjach wybrane gatunki fauny i flory afrykańskich sawann • opisuje tradycyjne zajęcia mieszkańców afrykańskich sawann • wyjaśnia zależność warunków życia od cech krajobrazu		• *filmy, ilustracje, fotografie ukazujące omawianą strefę krajobrazową*
19.	4. Krajobraz pustyni gorącej	• położenie pustyń gorących na Ziemi • cechy klimatu zwrotnikowego suchego • cechy krajobrazu pustyń gorących • fauna i flora pustyń gorących • tradycyjne zajęcia mieszkańców pustyń gorących • współzależności między składnikami poznawanego krajobrazu i warunkami życia człowieka	• wskazuje na mapie świata strefę pustyń gorących • podaje nazwę największej pustyni gorącej na świecie (Sahary) i wskazuje ją na mapie • na podstawie klimatogramu oraz map klimatycznych omawia klimat zwrotnikowy suchy • podaje charakterystyczne cechy krajobrazu pustyń gorących • rozpoznaje na ilustracjach wybrane gatunki fauny i flory pustyń gorących • tłumaczy, czym jest oaza • opisuje tradycyjne zajęcia mieszkańców pustyń gorących • wyjaśnia zależność warunków życia od cech krajobrazu • omawia czynniki utrudniające życie ludzi na pustyniach gorących	IV.1 IV.2 IV.3 IV.4 IV.5 IV.6 IV.7	• podręcznik, s. 120–123 • zeszyt ćwiczeń, s. 64–65 • *karta pracy „Czas na działanie”* • *karta pracy „Czas na odkrywanie”* • *karta pracy „Czas na mapę”* • *atlas geograficzny (różne mapy klimatyczne)* • *filmy, ilustracje, fotografie ukazujące omawianą strefę krajobrazową*

© Copyright by Gdańskie Wydawnictwo Oświatowe, autorka: Agnieszka Maląg

20.	5. Krajobraz śródziemnomorski	• położenie strefy krajobrazu śródziemnomorskiego na Ziemi • cechy klimatu śródziemnomorskiego • cechy krajobrazu śródziemnomorskiego • fauna i flora w strefie krajobrazu śródziemnomorskiego • życie mieszkańców w strefie śródziemnomorskiej wokół Morza Śródziemnego • współzależności między składnikami poznawanego krajobrazu i warunkami życia człowieka • turystyka w strefie śródziemnomorskiej wokół Morza Śródziemnego • wybrane państwa leżące nad Morzem Śródziemnym	• wskazuje na mapie świata strefę krajobrazu śródziemnomorskiego (ze szczególnym uwzględnieniem obszarów wokół Morza Śródziemnego) • na podstawie klimatogramu oraz map klimatycznych omawia klimat śródziemnomorski • opisuje charakterystyczne cechy krajobrazu strefy śródziemnomorskiej wokół Morza Śródziemnego • rozpoznaje na ilustracjach wybrane gatunki fauny i flory występujące w strefie krajobrazu śródziemnomorskiego wokół Morza Śródziemnego • opisuje życie mieszkańców strefy śródziemnomorskiej wokół Morza Śródziemnego • wyjaśnia zależność warunków życia od cech krajobrazu • tłumaczy, na czym polega atrakcyjność turystyczna strefy śródziemnomorskiej wokół Morza Śródziemnego	IV.1 IV.2 IV.3 IV.4 IV.5 IV.6 IV.7 VII.2 VII.11	• podręcznik, s. 124–129 • zeszyt ćwiczeń, s. 66–68 • *karta pracy „Mapa myśli (sketchnotka)”* • *karta pracy „Czas na działanie”* • *karta pracy „Czas na odkrywanie”* • *karta pracy „Czas na mapę”* • *atlas geograficzny (różne mapy klimatyczne)* • *filmy, ilustracje, fotografie ukazujące omawianą strefę krajobrazową* • *fotografie i informacje na temat zabytków strefy śródziemnomorskiej*
21.	6. Krajobraz stepu. Porównanie krajobrazów sawanny i stepu	• położenie strefy stepów na Ziemi • cechy klimatu umiarkowanego	• wskazuje na mapie świata strefę stepów	IV.1 IV.2 IV.3 IV.4	• podręcznik, s. 130–137 • zeszyt ćwiczeń, s. 69–73 • *karta pracy „Czas na działanie”* • *karta pracy „Czas na odkrywanie”*

© Copyright by Gdańskie Wydawnictwo Oświatowe, autorka: Agnieszka Maląg

		ciepłego kontynentalnego • cechy krajobrazu stepów w różnych częściach świata • fauna stepów w różnych częściach świata • tradycyjne zajęcia mieszkańców stepów w różnych częściach świata • współzależności między składnikami poznawanego krajobrazu i warunkami życia człowieka • cechy krajobrazu stepu w porównaniu do krajobrazu sawanny	• na podstawie klimatogramu oraz map klimatycznych omawia klimat umiarkowany ciepły kontynentalny • podaje charakterystyczne cechy krajobrazu stepów w różnych częściach świata (Azja, Ameryka Północna i Ameryka Południowa) • rozpoznaje na ilustracjach wybrane gatunki fauny stepów w różnych częściach świata (Azja, Ameryka Północna i Ameryka Południowa) • opisuje tradycyjne zajęcia mieszkańców stepów (Azja i Ameryka Północna) • wyjaśnia zależność warunków życia od cech krajobrazu • wymienia i omawia podobieństwa oraz różnice między krajobrazem sawanny i stepu	IV.5 IV.6 IV.7	• *karta pracy „Czas na mapę”* • *atlas geograficzny (różne mapy klimatyczne)* • *filmy, ilustracje, fotografie ukazujące omawianą strefę krajobrazową*
	Powtórzenie wiadomości. Sprawdzian	• *utrwalenie wiadomości* • *ocena osiągnięć uczniów*		IV.1 IV.2 IV.3 IV.4 IV.5 IV.6 IV.7	• podręcznik, s. 138–141 • zeszyt ćwiczeń, s. 74–77 • *karta pracy „Mapa myśli (sketchnotka)”* • *sprawdziany w dwóch wersjach:* *– trudniejszej (grupy A i B)* *– łatwiejszej (grupy A i B)*
Krajobrazy od strefy umiarkowanej do biegunów (tematy 7–11)					

© Copyright by Gdańskie Wydawnictwo Oświatowe, autorka: Agnieszka Maląg

22.	7. Krajobraz lasów strefy umiarkowanej. Porównanie krajobrazów wilgotnego lasu równikowego i lasów strefy umiarkowanej	• położenie lasów strefy umiarkowanej na Ziemi • cechy klimatu umiarkowanego ciepłego morskiego i umiarkowanego ciepłego przejściowego • fauna i flora lasów strefy umiarkowanej • przyczyny i skutki wylesiania • konieczność ochrony lasów • cechy krajobrazu lasów strefy umiarkowanej w porównaniu do krajobrazu wilgotnego lasu równikowego	• wskazuje na mapie świata obszar lasów strefy umiarkowanej • na podstawie klimatogramu oraz map klimatycznych omawia klimat umiarkowany ciepły morski i umiarkowany ciepły przejściowy • rozpoznaje na ilustracjach wybrane gatunki fauny, flory i grzybów lasów liściastych i mieszanych strefy umiarkowanej • podaje przyczyny i skutki wylesiania • rozumie konieczność ochrony lasów • wymienia i omawia podobieństwa oraz różnice między krajobrazem wilgotnego lasu równikowego oraz lasów strefy umiarkowanej	IV.1 IV.2 IV.3 IV.4 IV.5 IV.6 IV.7	• podręcznik, s. 142–147 • zeszyt ćwiczeń, s. 78–81 • *karta pracy „Czas na działanie”* • *karta pracy „Czas na mapę”* • *atlas geograficzny (różne mapy klimatyczne)* • *filmy, ilustracje, fotografie ukazujące omawianą strefę krajobrazową*
23.	8. Krajobraz tajgi	• położenie tajgi na Ziemi • cechy klimatu umiarkowanego chłodnego • wieloletnia zmarzlina	• wskazuje na mapie świata strefę tajgi • na podstawie klimatogramu oraz map klimatycznych omawia klimat umiarkowany chłodny • tłumaczy, czym jest wieloletnia zmarzlina • podaje charakterystyczne cechy krajobrazu tajgi	IV.1 IV.2 IV.3 IV.4 IV.5 IV.6 IV.7	• podręcznik, s. 148–151 • zeszyt ćwiczeń, s. 82–83 • *karta pracy „Czas na działanie”* • *karta pracy „Czas na odkrywanie”* • *karta pracy „Czas na mapę”* • *atlas geograficzny (różne mapy klimatyczne)* • *filmy, ilustracje, fotografie ukazujące*

© Copyright by Gdańskie Wydawnictwo Oświatowe, autorka: Agnieszka Maląg

		• cechy krajobrazu tajgi • fauna i flora w krajobrazie tajgi • tradycyjne zajęcia mieszkańców tajgi • współzależności między składnikami poznawanego krajobrazu i warunkami życia człowieka	• rozpoznaje na ilustracjach wybrane gatunki fauny i flory tajgi • opisuje tradycyjne zajęcia mieszkańców tajgi • wyjaśnia zależność warunków życia od cech krajobrazu		*omawianą strefę krajobrazową*
24.	9. Krajobraz tundry. Porównanie krajobrazów tajgi i tundry	• położenie tundry na Ziemi • cechy klimatu podbiegunowego • cechy krajobrazu tundry • fauna i flora w krajobrazie tundry • tradycyjne zajęcia mieszkańców tundry • współzależności między składnikami poznawanego krajobrazu i warunkami życia człowieka	• wskazuje na mapie świata strefę tundry • na podstawie klimatogramu oraz map klimatycznych omawia klimat podbiegunowy • podaje charakterystyczne cechy krajobrazu tundry • rozpoznaje na ilustracjach wybrane gatunki fauny i flory tundry • opisuje tradycyjne zajęcia mieszkańców tundry • wyjaśnia zależność warunków życia od cech krajobrazu • wymienia i omawia podobieństwa oraz różnice między krajobrazem tajgi i tundry	IV.1 IV.2 IV.3 IV.4 IV.5 IV.6 IV.7	• podręcznik, s. 152–157 • zeszyt ćwiczeń, s. 84–86 • *karta pracy „Czas na działanie”* • *karta pracy „Czas na mapę”* • *atlas geograficzny (różne mapy klimatyczne)* • *filmy, ilustracje, fotografie ukazujące omawianą strefę krajobrazową*

© Copyright by Gdańskie Wydawnictwo Oświatowe, autorka: Agnieszka Maląg

		• cechy krajobrazu tajgi w porównaniu do krajobrazu tundry			
25.	10. Krajobraz pustyni lodowej. Porównanie krajobrazów pustyni gorącej i pustyni lodowej	• położenie pustyń lodowych na Ziemi • cechy klimatu biegunowego • cechy krajobrazu pustyni lodowej • dzień i noc polarna • fauna pustyń lodowych • tradycyjne zajęcia mieszkańców pustyń lodowych • współzależności między składnikami poznawanego krajobrazu i warunkami życia człowieka • cechy krajobrazu pustyń lodowych w porównaniu do krajobrazu pustyń gorących	• wskazuje na mapie świata strefę pustyń lodowych oraz Arktykę i Antarktydę • na podstawie klimatogramu oraz map klimatycznych omawia klimat biegunowy • podaje charakterystyczne cechy krajobrazu pustyni lodowej • tłumaczy zjawisko dnia i nocy polarnej • rozpoznaje na ilustracjach wybrane gatunki fauny pustyń lodowych (z podziałem na Arktykę i Antarktydę) • opisuje tradycyjne zajęcia mieszkańców pustyń lodowych • wyjaśnia zależność warunków życia od cech krajobrazu • wymienia i omawia podobieństwa oraz różnice między krajobrazem pustyni gorącej i pustyni lodowej	IV.1 IV.2 IV.3 IV.4 IV.5 IV.6 IV.7	• podręcznik, s. 158–163 • zeszyt ćwiczeń, s. 87–89 • *karta pracy „Czas na działanie”* • *karta pracy „Czas na odkrywanie”* • *karta pracy „Czas na mapę”* • *atlas geograficzny (różne mapy klimatyczne)* • *filmy, ilustracje, fotografie ukazujące omawianą strefę krajobrazową*
26.	11. Krajobraz Himalajów	• położenie Himalajów na Ziemi	• wskazuje na mapie świata Himalaje • wie, który łańcuch górski i szczyt są najwyższe na Ziemi • podaje wysokość Mount Everestu (8849 m n.p.m.)	IV.1 IV.2 IV.3 IV.4	• podręcznik, s. 164–169 • zeszyt ćwiczeń, s. 90–91 • *karta pracy „Czas na działanie”* • *karta pracy „Czas na odkrywanie”*

© Copyright by Gdańskie Wydawnictwo Oświatowe, autorka: Agnieszka Maląg

		• najwyższy łańcuch górski i najwyższy szczyt na Ziemi • cechy klimatu wysokogórskiego • zawartość tlenu w powietrzu na różnych wysokościach • cechy krajobrazu najwyższych gór świata • lodowce górskie • piętrowość roślinna w Himalajach • fauna Himalajów • tradycyjne zajęcia mieszkańców Himalajów • himalaizm • współzależności między składnikami poznawanego krajobrazu i warunkami życia człowieka	• omawia zmiany warunków klimatycznych oraz krajobrazu zachodzące wraz ze wzrostem wysokości n.p.m. • wie, że wraz ze wzrostem wysokości n.p.m. ilość tlenu w powietrzu maleje • opisuje charakterystyczne cechy krajobrazu najwyższych gór świata • wyjaśnia, czym są lodowce górskie, oraz jaki miały wpływ na krajobraz Himalajów • określa, jak zmienia się powierzchnia himalajskich lodowców i wyjaśnia przyczyny tego zjawiska • charakteryzuje piętra roślinności w Himalajach • rozpoznaje na ilustracjach wybrane gatunki fauny Himalajów • opisuje tradycyjne zajęcia mieszkańców Himalajów (Szerpów) • wyjaśnia, czym jest himalaizm, i zapoznaje się z dokonaniami wybranych himalaistów • tłumaczy, dlaczego Himalaje są słabo zaludnione	IV.5 IV.6 IV.7	• *karta pracy „Czas na mapę”* • *atlas geograficzny* • *filmy, ilustracje, fotografie ukazujące obszary wysokogórskie, w tym Himalaje*
	Powtórzenie wiadomości. Sprawdzian	• *utrwalenie wiadomości* • *ocena osiągnięć uczniów*		IV.1 IV.2 IV.3 IV.4	• podręcznik, s. 172–175 • zeszyt ćwiczeń, s. 92–94 • *karta pracy „Mapa myśli (sketchnotka)”* • *sprawdziany w dwóch wersjach: – trudniejszej (grupy A i B)*

© Copyright by Gdańskie Wydawnictwo Oświatowe, autorka: Agnieszka Maląg

				IV.5 IV.6 IV.7	*– łatwiejszej (grupy A i B)*

Propozycje łączenia tematów i zagadnień

- I.1. Ziemia – nasza planeta i I.2. Odkrycia geograficzne

- II.3. Ukształtowanie terenu i II.4. Krajobraz (w tym wariancie można omówić łącznie dwie infografiki – „Jak chronić przyrodę” z tematu II.4. oraz „Dziedzictwo historyczno-kulturowe Polski” z tematu III.5.)

- III.8. Krajobraz rolniczy i infografika „Dziedzictwo historyczno-kulturowe Polski” z tematu III.5.

- IV.8. Krajobraz tajgi i IV.9. Krajobraz tundry, porównanie krajobrazów tajgi i tundry

© Copyright by Gdańskie Wydawnictwo Oświatowe, autorka: Agnieszka Maląg